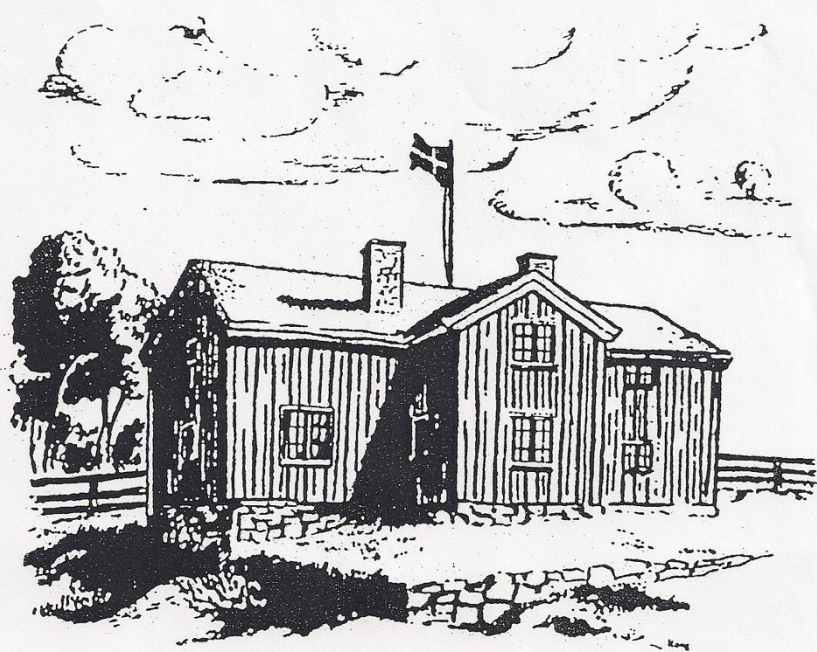

Årsskrift 2020-2021

Föreningen
Hägerholm-Häholssläkten

Gäserudstugan

Innehåll	Sida
Välkommen	2
Wilhelm Stenhammar 150 år	3
W. Peterson-Bergers musikaliska arv	4
Dalslands hembygdssång	8
Bygdespelmän på Dal	9
Boken om Dalsland	10
Till minne av Margareta Hartmann	12
Årsredogörelse	13

Välkommen

Vi hälsar alla nya medlemmar välkomna i föreningen.

Det finns två släktböcker med register över medlemmar, Ivan Löfgrens *Bågenholm-Håbolssläkten* och Jan Vegelius *Den sägenomspunna släkten*. Vi ber er som är nya medlemmar och som är släkt att själva försöka ta reda på vilken tabell ni kan hänvisa till i Ivan Löfgrens släktbok (kan beställas, se sist i detta blad). Om ni inte vet hur ni ska gå till väga, kanske ni kan fråga efter någon äldre anhörig och försöka leta upp rätt tabell genom det separata registret till släktboken. Om ni anger en tabell i Vegelius bok så får vi se om det går att placera in det i Löfgrens systematik. Om det inte går att få reda på något så får det vara. Man behöver inte vara släkt för att vara medlem.

Läsning inför att äntligen kunna träffas

Förra årsskriften handlade en hel del om musik och vi fortsätter med det temat i denna årsskrift. Släkten har många intressanta och begåvade personer och de båda Wilhelm, Peterson-Berger och Stenhammar, är storheter inte bara i Bågenholmssläkten utan i hela Musiksverige. I år har vi äntligen möjlighet att träffas fysiskt igen till årsmötet 13-14 augusti. Vi hoppas att kunna möta många då, och till dess önskar vi trevlig läsning.

Gunnel Holm

Redaktionskommitté för årsskriften är Gunnel Holm (redaktör), Christina Ahlström, Olof Bågenholm och Henrik Janson.

Medverkande skribenter: Christina Ahlström
 Gunnel Bågenholm
 Gunnel Holm

Wilhelm Stenhammar 150 år

Till de musiker som finns med på det Bågenholmska släktträdet hör Wilhelm Stenhammar. 2021 firades 150-årsminnet av hans födelse den 7 februari 1871 runt om i landet med bl a en festival i Stockholms konserthus och ett symposium i Göteborg. Konserthuset byggdes 1926 till Kungliga Filharmoniska Orkestern, som under namn av Stockholms Konsertförenings orkester grundades 1902 med Stenhammar som vice ordförande och solist vid invigningskonserten i oktober. Även i Göteborg fanns en orkesterförening (sedan Göteborgs symfoniker), där Stenhammar var chefsdirigent 1907-22.

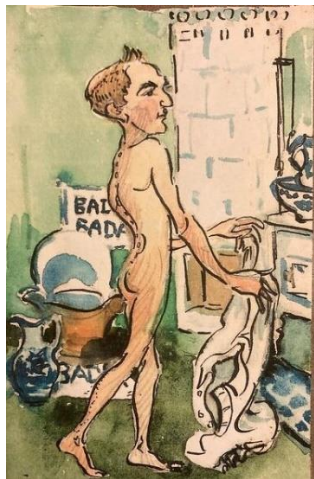
Vår gemensamma förfader är landsprosten Haquinus Nicolai, kyrkoherde i Frändefors, död 1565. Wilhelm Stenhammar var genom sin mor Louise elfte generationen efter honom på den Rudenschöldska släktgrenen, en gren som växte åt sitt eget håll redan på 1600-talet. På en annan gren fanns som bekant Wilhelm Peterson-Berger, trettonde generationen efter Haquinus Nicolai. Om denna släktskap var de båda lyckligen ovetande, den uppenbarades efter deras död, vilket kanske var lika bra med tanke på P-B:s kritiska penna.

Både modern Louise och fadern, Per Ulrik Stenhammar, tillhörde kultursläkter. Fadern var förutom arkitekt – anställd på Överintendentsämbetet – också musiker och kompositör, invald i Kungliga Musikaliska Akademien. Wilhelm Stenhammar hade alltså mycket att bråsa på. Sverige har ingen tydlig nationaltonsättare på samma sätt som Norges Edvard Grieg, Danmarks Carl Nielsen och Finlands Jean Sibelius (de senare hans personliga vänner), men den som kommer närmast är nog Wilhelm Stenhammar. Det är han som tonsatt Verner von Heidenstams *Ett folk*, där körstycket *Sverige* ingår, men i en artikel om honom i DN den 29 december 2020 konstaterar Sofia Nyblom emellertid att han knappast var en nationalistisk patriot, han var snarast liberal, och det pompösa var egentligen inte hans genre. Han älskade visor, tonsatte Fröding, Karlfeldt och Bo Bergman, och ska ha varit kritisk mot sina orkesterverk och ”wagnerianskt inspirerade operor”. *Sverige* ”är en finstämd akvarell snarare än en klatschig reklambild för fosterlandet”.

Stenhammar var som ung främst känd som pianist, och han turnerade mycket. Han har också komponerat betydande pianoverk, både konserter, sonater och solostycken. Han komponerade två symfonier, men drog tillbaka den första från 1902-03 sedan han hört Sibelius andra symfoni och fann sin egen alltför opersonlig. För många är det dock stråkkvartetterna som tilltalar mest. Musikrecensenten Martin Nyström konstaterar att ”det som gör honom så oavbrutet levande och intressant är just den dubbelhet av förnuft och känsla som får sitt hetaste och samtidigt mest sublimes uttryck i stråkkvartetten nr 6”. Också i konserthusföreningens program betonas stråkkvartetternas betydelse för att förverkliga hans musikaliska visioner, bort från det wagnerska överdådet mot en klassicistisk inriktning, en ”intimitetens koncentration”. Wilhelm Stenhammars mor Louise Rudenschöld var djupt religiös och ”ifyllde min barnasjäls käril till bräddarna med syndaskuld, helvetesskräck och Jesu dyra blod”.

Som Sofia Nyblom konstaterar var hans hustru desto tryggare. Helga Westerberg var konstnär, också hon från en arkitektfamilj, och elev till Carl Larsson. De gifte sig 1896 och fick de kommande fem åren tre barn, Claes Göran, Hillevi och Ove varav de två äldsta blev sångare. Hon var en centralpunkt i det sociala livet under Göteborgstiden, och trots att hon fick offra sin karriär som konstnär i och med äktenskapet fortsatte hon att teckna och måla med maken som favoritmodell.

Helgas teckning av sin badälskande make julen 1911

Efter sin tid i Göteborg återvände Stenhammar under en tid till livet som turnerande pianist trots att hans hälsa var dålig. 1925 drabbades han av ett slaganfall. Han avled endast 56 år gammal den 20 november 1927.

Gunnel Holm

Referenser:

Leila Lidberg, Vendel och Vendela. En 500-årig släktkrönika från Dalsland.

Stenhammar 150 år, Konserthuset Stockholm 2021

[Wilhelm Stenhammar – Wikipedia](#)

[Wilhelm Stenhammar - Wikipedia](#) (eng)

Sofia Nyblom: Hustrun Helga visar en annan bild av tonsättaren Stenhammar, DN 2020-12-29

Martin Nyström: Stenhammar rörde sig fritt mellan det svärmiska och det strama, DN 2021-02-07

Martin Nyström: Wilhelm Stenhammar fyller 150 år, men hans tid är nu. DN 28 december 2021

Wilhelm Peterson-Bergers musikaliska arv

Om Wilhelm Peterson-Bergers tidiga liv och anknytning till Dalsland och släkten finns att läsa i föregående årsskrift, 2018-19.

Tiden efter gymnasiet

Wilhelm gick ut gymnasiet i Umeå med goda betyg. Efter studentexamen 1885 reste han med sin bror Einar över sommaren till Dalsland, en resa han sannolikt gjorde om med fadern två år senare.

Hösten 1885 flyttade W. till Stockholm och gick sju terminer på Konservatoriet i Stockholm (Kungl. Musikaliska Akademin), där han tog organist- eller musiklärarexamen.

För att fortsätta studier i musik måste man på den tiden söka sig utomlands. W. valde Dresden, för att, som han själv uttryckte det, det var den mest lämpade staden för alla kulturella studier. W. var en stor beundrare av Wagners musik, och Wagner hade där uruppfört några av sina verk. W. bodde i Dresden vintrarna 1889/90 och 1892/93 och studerade där komposition, men det blev alltså en mycket kortvarig utbildning. Under W:s senare liv höjdes kritiska röster mot hans bristande komposition i vissa verk. Varför undervisningen inte fortsatte är oklart. W. verkade ha svårt att anpassa sig till lärare och senare också till sina elever.

W. återvände till Umeå, där han arbetade som musiklärare. Han trivdes dock inte utan antog ett erbjudande 1892 att vara musiklärare vid ett privat musikkonservatorium i Dresden. Denna sejour var inte heller lyckad, och han trivdes dåligt som pianolärare. Däremot komponerade han flitigt under denna tid, mest kompositioner till egna och andras texter som berörde hemlängtan (*Hemlängtan*, *Vildrosor*, *En fjällfärd*). Wilhelm återvände 1893 till Sverige och Umeå och övergick alltmer till att komponera.

1895, 28 år gammal, lämnade han föräldrahemmet för att finna sysselsättning i Stockholm. Han blev musikkritiker på *Dagens Nyheter* och etablerade sig som en aktad men också fruktad kritiker. Han blev kvar på DN fram till 1930 med kortare uppehåll för andra engagemang. Han var förste regissör vid Kungliga teatern (Operan) 1908-10.

De flesta musikutövare vet vem som komponerat *Frösöblomster*. De ingår i vad pianoelever får lära sig. Särskilt gäller det del ett, som utkom 1896, där *Sommarsång* och *Vid Frösö kyrka* ingår. Året innan hade han utgivit *Damernas Album*, med pianospelande kvinnor i hemmet som målgrupp. Men *Frösöblomster* skrevs för konsertstrader.

Under 1890-talet komponerade W. också ett 40-tal solosånger till texter av Verner von Heidenstam, Gustaf Fröding, Viktor Rydberg och Oscar Levertin.

De första åren efter sekelskiftet 1900 var W. mycket produktiv. Han komponerade nu de första stora verken för orkester samt tonsatte andras dikter. 22 av de sammanlagt 25 dikterna av Karlfeldt tonsattes 1900-1904. *Nya sånger ur Fridolins lustgård* utkom 1901-02.

Karlfeldt och W. blev goda vänner och förblev så. De var båda komna ut enklare förhållanden utanför Stockholm och var båda måna om att passa in med manér och klädsel i de stockholmska kulturkretsarna. De mest sjungna av Karlfeldts dikter är:

Jungfru Maria, *Längtan heter min arvedel* och *Intet är som väntans tider*. *Längtan heter min arvedel* beskriver W. som tillståndet mellan sömn och vakenhet. Det var ett tillstånd som W. upplevt starkt i tidig ålder och som han här bearbetar kreativt.

Ända fram till 1930-talet gav W. ut pianostycken och nu också några större verk. Han skrev också beställningsverk till olika firanden och jubileer. Från 1930-talet komponerade W. fem operor, fem symfonier och ytterligare andra större verk.

W. hade ofta beskrivande titlar över sina verk. Det kan vara oklart vad som kom först, musiken eller den beskrivande texten. Många verk hänför sig till naturupplevelser (ex.vis *Fjället*, *Sjön*, *Ekorre* och *Skogsduvan*, *Långt bort i skogarna*). Det finns inslag av folkviseton i verken. Många melodier är enkla och meditativa. *Vid Frösö kyrka* har tolkats som en organists psalmspel som han avlyssnar.

En del stycken som W. komponerade var också sällskapsrelaterade, som förknippas med dans, högtidsfirande och vandringar. Moderns berättelser från Dalsland om sällskapslivet där kan ha inspirerat honom.

Det var otroligt mycket konflikter och motsättningar mellan olika recensenter och musikföreträdare om musik och musikkvalitet under åren i Stockholm. W. hävdade betydelsen och värdet av inlevelse och känsla i musiken mer än virtuositet. Det fanns stor rivalitet mellan dåtidens svenska tonsättare. Hans engagemang som musikkritiker på Dagens Nyheter vållade stor turbulens i musikkretsar. Han gjorde många utfall både mot musikaliska verk och mot deras upphovsmän. W. var mycket kritisk mot den nya musiken som växte fram. Han gjorde också antisemitiska uttalanden, som med rätta vållade skarp kritik. W. var dock samtidigt tidigt kritisk mot nazisternas framgångar i Tyskland och även mot dess anhängare i Sverige. Det diskuterades livligt också olika syn på Wagners musik.

W.s husgudar var Wagner, Nietzsche och Goethe. Han var en beundrare av Wagner fram till dess han själv besökt Bayreuth, vars musikliv han fann präglad av rigiditet, antisemitism, högfärd, kottier och sekterism. W. som fått försvara sig mot anklagelser att vara en Wagner-epigon ansåg att han med tiden frigjort sig från Wagners inflytande och komponerade mer självständigt när det gällde sina större verk, som operorna.

Operan Arnljot om hjältegestalten och vikingen Arnljot hade premiär 1910. W. förknippade sig med Arnljotgestalten. ”Arnljot är min själ, mitt blod, kvintessensen, extraktet i dikt och ton af det väsentliga i min personlighet” har han själv skrivit. Operan framfördes 83 gånger och tillhör därmed de svenska operor som framförts flest gånger. Efter operan Arnljot och med operan Aniara (Harry Martinson och Karl Birger Blomdahl) blev det ett skifte i operarepertoaren från nationalromantiska verk till modernare musikaliska uttryck.

1960 gavs de tre sista föreställningarna av Arnljot. Sigurd Björling framförde rollen som Arnljot ett trettiotal gånger på operan i Stockholm åren 1942-1960. Vid 100-årsjubileet 2010 av operans tillkomst framfördes en konsertversion. Arnljot är sannolikt för tidsbunden för att uppföras på operascen idag. Arnljot uppförs dock idag som talldrama med musikinslag varje sommar på Frösön.

Epoken på Sommarhagen

Tomten till Sommarhagen inköptes 1911. W:s mor dog 1913, och efter henne utföll ett arv som gjorde det möjligt att bygga Sommarhagen. W. har ju uttryckt betydelsen av det musikaliska arv som hans mor gett honom. Han beskriver den genomgripande upplevelsen i sexårsåldern då han fick höra och uppleva sin mor spela Beethovens *Månskenssonaten*. Han fick sålunda både det musikaliska arvet och det ekonomiska. Sommarhagen blev färdigställt 1914. Den har förblivit intakt och är det enda bevarade tonsättarhemmet i Sverige. Det förvaltas av Peterson-Bergerstiftelsen.

W. avslutade engagemanget på Dagens Nyheter och flyttade permanent till Sommarhagen 1930. Han var då allmänt känd och besöktes av många personer inom musiklivet. Själv uttryckte han dock känslan av ensamhet.

W. ägnade alltmer tid åt det som han upplevde var hans viktigaste verksamhet inom musiken, de musikdramatiska verken. Bl. a. omarbetade han tidigare verk. W. kom in i en skaparkris med grubblerier över motgångarna och grämselse över det som tidigare hänt i Stockholm. W. var dock inte glömd, utan många orkesterföreningar hörde av sig för att framföra hans musik.

Under 1930-talet var W. den mest spelade svenska tonsättaren i radio, mer än Hugo Alfvén, Stenhammar och Sjögren. Det var hans solosånger, kör- och pianostycken som var omtyckta och spelade.

Vad gäller W:s musikaliska ambitioner var det den germanska musiken som var W.s måttstock. Han ville lyfta den svenska musiken i nivå med den tyska. Han lyfte fram Brahms och Schubert som förebilder. När den moderna musiken och tolvtonsmusiken gjorde sitt inträde, var det för honom chockerande och bidrog till att han själv hade svårt att komponera under 1930-talet.

W. hade höga bildningsideal som också kanaliserades genom arbetet som musikkritiker. Han menade att folkmusiken var uttrycket för ett lands gemensamma element, språk och tradition. Det skulle ge konstmusiken en allmängiltighet som inte den romantiska musiken kan ge. Exempel på detta är hans pianostycken, bl.a. *Frösöblomster*. Han fick också inspiration från naturen genom sina omfattande fjällvandringar.

W. såg sig också som folkbildare, vilket kom till uttryck i tidskrifter om musik.

När han såg tillbaka på sin produktion satte han operorna främst. Där skrev han ju också texten. Efter hans död har man funnit flera ofullbordade verk. Bl. a. hade han planer att skriva en opera baserad på Gösta Berlings saga.

W. kallade sig själv för tondiktare, vilket understryker att han gjorde mer än komponerade musiken. Han skrev själv texterna till sina fem operor. Hans senare pianosamlingar hade undertiteln tondikter. Han ville sannolikt i ord förmedla det idé- och känslolinnehåll han själv ville att lyssnare skulle uppleva.

W. har nått en bred popularitet vid sidan om Alfvén och Stenhammar. Han utvecklade den nationalromantiska musikstilen, som var förhärskande under hans tidigare tid som kompositör.

Hans sammanlagda musikproduktion omfattar fem musikdramer (operor), fem kantater, fem symfonier och övrig orkestermusik, en violinkonsert, över 100 pianostycken, över 100 solosånger och ett 50-tal sånger för blandad kör.

Wilhelm Peterson-Berger dog på Frösön 1942.

Gunnel Bågenholm

Referenser:

Henrik Karlsson: Wilhelm Peterson Berger, Tondiktare och kritiker 2013

O Wilhelm Peterson Berger: Svenskt Biografiskt lexikon:

<https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=7144>

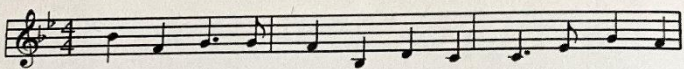
<https://levandemusikarv.se/composers/peterson-berger-wilhelm/on>

Dalslands hembygdssång nedan tonsatte W. 1916 till text av Tor Arne.

Dalslands hembygdssång (2)

♩ = 100

Bb Trumpet

Dals land! Du mitt barn doms e den, min nes ri ka
Dals land! Tack för allt Du gav mig, barn doms fröjd och
Dals land! Om mig får ran vin kar lyck o glans och

4

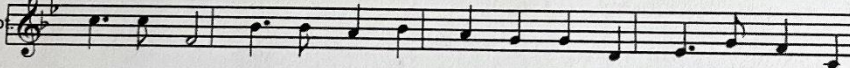
Bb Tp:

sa go land! Låt mig räk nas till den ska ra som din fram tid
ung doms hopp, som mar sus vid in sjö strån der, få gel sång i
kung a slott, jag till Dig vill å tre vän da att få tram pa

8

Bb Tp:

bär i hand. ring a del av Sve riges kro na du dock där en
fu ru topp, hem och skydd i grö na da lar, vid gad blick från
mar ken blott att få min nas, att få dröm ma hand i hand med

12

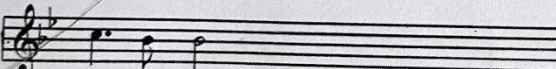
Bb Tp:

pär la är och bland jor dens al la nej der dig jag ö ver
Kropp e fjäll och från for na dar en häls ning ris tad in i
hem bygds mö, ja, för des sa bå da kä ra vill jag lo va,

16

Bb Tp:

allt har kärt
ru ne håll.
vill jag dö.

Bygdespelmän på Dal

Tage Heimer (bror till min farfar, Tryggve Heimer) var journalist och dokumenterade liv och händelser i Dalsland. Han gav bl a ut tre skrifter: *Dalsländsk hembygd 1 o 2* samt *Bygdespelmän på Dal*. Tage började redan under 1920-talet att samla in data, och de utgör stommen till skriften *Bygdespelmän på Dal*. Han beskriver hur den musikaliska familjen Berger på Bältnäs herrgård (nedan) betytt mycket för Dals Eds äldre spelmansgenerationer.

Följande går att läsa i denna skrift:

”Kaptenen och distriktslantmätaren Fredrik Wilhelm Berger, gift med Sofia Carolina Belfrage, bildade på sin tid en kvartett, kanske ibland en kvintett, som brukade medverka vid de större festerna och herrskapskalasen i bygden. I detta sällskap spelade Berger själv och hans söner fiol, cello och flöjt medan dottern Sofia Wilhelmina ackompanjerade på klaver. Första fiolen trakterades av ortens då mest kände spelman, hemmansägaren August Andreasson i Vassända. Det kan nämnas att ovannämnde Wilhelmina Berger blev maka till lantmätaren Olof Pettersson och därmed moder till tonsättaren Wilhelm Petersson-Berger.”

Vidare skriver T Heimer:

”August Andreasson var född 1835 och hade redan i 20-års-åldern skapat sig ett gott anseende som violinist. Hans färdighet utvecklades sedan genom den undervisning och påverkan han rönt av storspelmannen Carl Svensson i Åkerud, vilken vid den tiden gick och gällde för att vara Dalslands skickligaste spelman och kompositör. Under lång tid var A den självskrivne spelmanen vid den tidens fester, inte minst vid bröllopen. Man kan väl därför med stor sannolikhet anta, att han var med vid bröllopet på Bältnäs, när Petersson-Bergers föräldrar vigdes 1866.”

Anders Andreasson/Andersson

August Andreasson (som ibland också omnämns som Andersson) var en duktig och anlitad bröllopspeleman med en rikhaltig repertoar.

Vid en danstillställning slog August vad om att han skulle spela lika många låtar som det fanns kort i kortleken. August vann vadet efter att ha spelat en hel natt. Vid en spelmansstämma i Ed omkring 1913 tilldelades han första pris. August Andreasson spelade ända fram till sin egen 90-års dag, då han en sista gång spelade de gamla låtar han höll kära. Några av de melodier han brukade spela var Håbolssvalsen, Romantikervals och Sörensens vals från Norge.

August Andreasson var hemmansägare och skötte med familjens hjälp sin egendom fram till sin död. Han avled i sitt hem 1930.

Att spela fiol anses av många vara svårt. I äldre tider ville man göra gällande att det var Näcken som lärde ut konsten. Det finns många sägner knutna till detta och en av dem är knuten till Håbol. Den har berättats av Kristian Andersson, född 1847, och handlar om hur två pojkar skulle ha gjort en uppgörelse med Näcken om att få lära sig stämman och spela på fiolen. Pojkarna hade åkt till kvarnen för att mala och mötte där Näcken. De gav Näcken av sin matsäck, och den som gav bort den största delen av sin matsäck blev också en mycket duktig spelman.

I boken *Den sägenomspunna släkten* (Vigelius) skriver T Heimer följande: *"en av de äldsta beläggen för musikutövning från Håbol daterar sig till 1750. I en släktkrönika från den tiden berättas nämligen om riksdagsmannen P Bågenholm i Gäserud (1717-1770). Han var i den tiden en snäll fiolist som inte höll sig för god att spela på bröllop varför ersättningen sedan gammalt var en tunna korn. Det kan erinras att från denne Per Bågenholm härstammar släkterna Berger, Håbolssläkten Rosell och Mossberg. Inom samtliga dessa har funnits många medlemmar som ägt stor musikalisk begåvning. T ex storspelmännen Mossberg i Blomskog, tonsättaren Wilhelm Petterson-Berger och Rosellarna på Backen."*

Christina Ahlström

Referenser:

Tage Heimer: *Bygdespelmän på Dal. Traditioner om folkmusiken och dess utövare i Dals Eds socken, Dalsländsk hembygds förlag, 1979.*

Jan Vegelius: *Den sägenomspunna släkten - Om Håbolssläkten från Dalsland, Infograf, 1987*

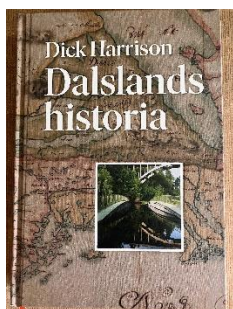
Nils Andersson: *Svenska låtar, Dalsland, Nordstedts & söners förlag 1931*

Boken om Dalsland

Lundaprofessorn Dick Harrisons femtionde bok, *Dalslands historia*, kom ut 2018 (han har skrivit många fler sedan dess). När jag hörde honom berätta om den på Bokmässan i Göteborg fastnade jag för hur han beskrev Dalslands historia som en extrem variant av den svenska. När jag inför vår årsskrift bad honom om en sammanfattande kommentar svarade han:

"Dalsland är en paradox: både den mest okända delen av Sverige och den mest karaktäristiska, det enskilda landskap där den svenska historiens egenheter framträder i skarpast möjliga skärpa. Det som hände i Sverige i historisk tid fick i Dalsland sina

mest extrema uttryck, från stormaktstidens litterära lokalpatriotism till 1800-talets brutala demografiska och industriella omsvängningar.”

I inledningen till boken skriver han om den förvåning hans projekt väckte, ofta med kommentaren ”Har Dalsland en historia?”. Men det har detta gränslandskap naturligtvis, och boken är en rikt illustrerad och lättillgänglig guidad tur genom den dalsländska historien i ständigt samspel med den rikssvenska och dansk-norska. Namnet Dalsland nämns skriftligt först gången 1508, dessförinnan benämndes olika delar av landskapet på olika sätt, de till Värmland gränsande skogsområdena var *Markir*, Markerna, en vanlig benämning på just gränsområden. *Dal* ska ursprungligen bara ha syftat på dalar och slätter som av de västgötska stormännen uppfattades som en förlängning av Västergötland. Att det kom att syfta på hela landskapet förklarar Harrison med att också skogsbygderna efterhand blev relevanta för den västgötska politiska och kyrkliga maktsfären. *På Dal* är fortfarande ett brukligt sätt att referera till människor och händelser.

Dalslands historia är huvudsakligen kronologiskt upplagd, från förhistorien (med en bild på Hästefjordsharpunen från ca 6000 f Kr, Dalslands äldsta föremål) fram till och genom 1900-talet med statistik också från vårt århundrade. Kunskapen om den tidiga medeltiden blir indirekt, men från 1200-talet finns det tillräckligt med källor för att kunna säga något direkt om Dalsland, som då också blir en del av det svenska politiska system som växer fram. (Faktum är, märkte jag när jag läste den under våren, att när Olaus Magnus vid mitten av 1500-talet skriver sin stora historia om de nordiska folken heter det genomgående att Skandinavien består av Svealand, Götaland och Norge. Även långt efter riksbildandet lever alltså föreställningen om att Sverige består av två separata delar, som förstas tidigare dessutom bestod av en mängd småkungadömen.)

I tillägg till den kronologiska beskrivningen finns vissa tematiska kapitel, till exempel Allmogens värld, Pestepidemier och ödegårdar, Om ogärningsmän, dårar och skälmar, Åmål, Tre dalsländska skriftställare, Ett skärskådat landskap. Också personöden behandlas, såväl den seriemördande prästen Anders Lindbäck som konstnären Olof Sager-Nelson, får egna kapitel, och många andra personer passerar förbi i framställningen. Av Bågenholmare nämns endast Jonas Bågenholm, i egenskap av fosterfar till Rosa Carlén. Men Gäserudsstugan finns på bild!

Blandningen av intressanta och ibland roliga detaljer och de översiktliga synteserna gör boken till en bra snabbkurs i Dalslands historia. Och det finns en litteraturförteckning till hjälp för den som skulle vilja botanisera vidare.

Även i den senast utkomna boken, *Sveriges stormaktstid*, omnämns Dalsland, och inte minst Åmål, som beskrivs som ett uttryck för ”Axel Oxenstiernas urbaniseringsvurm”. Den bottnade i statsmaktens frustration över förlorade tull- och skatteintäkter, eftersom dalslänningarna tjänade på att föra timmer till Norge och i utbyte få salt, sill och hantverksprodukter utan att staten fick någon del i hanteringen. Eftersom det inte fanns några städer i bygden där handeln i stället kunde bedrivas. Grundandet av Åmål, som efter drygt tre år fick stadsprivilegier ledde till kontroverser

med bondehandeln och insisterade på sina handelsprivilegier, något som inte var särskilt framgångsrikt. I praktiken var Åmål en bondby. År 1675 var antalet mantalsskriva inte fler än 84. Något senare påpekade borgmästaren Magnus Eneroth att han borde få löneförhöjning eftersom ämbetsplikterna hindrade honom från att sköta sitt jordbruk. Men Åmål har överlevt, trots att staden förhärjades i samband med det danska kriget 1676, då minst en fjärdedel av Dalslands gårdar ödelades.

Gunnel Holm

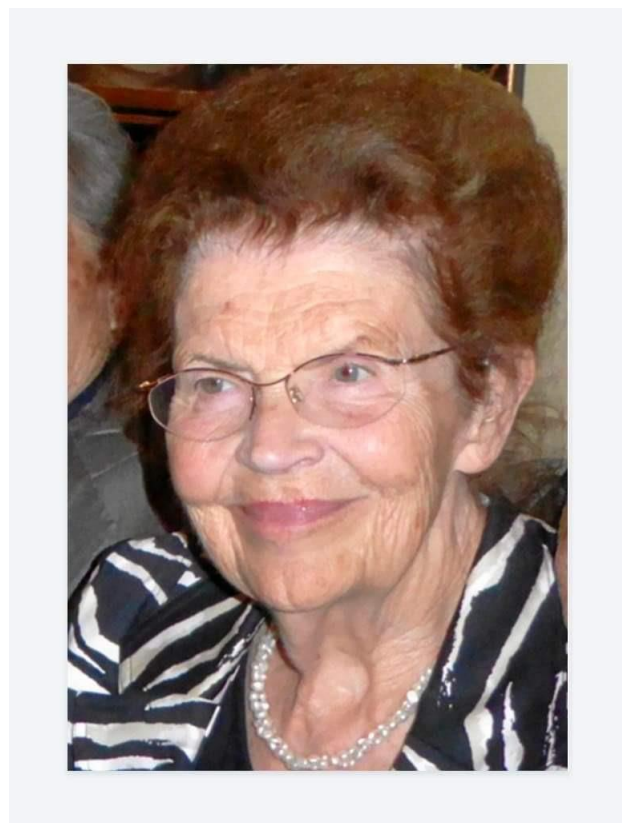
Till minne av Margareta Hartmann

Det finns människor som lämnar ett djupare avtryck, och som gör vardagen lite mer glimrande. Margareta Hartmann var en sådan människa. Hon var alltid inkluderande och såg var och en.

Margareta föddes den 20 augusti 1931 i Åsen, Steneby, i sina morföräldrar Alberts och Lauras hem. Där kom hon att vistas och hade mycket roligt tillsammans med dem och sina kusiner under hela sin uppväxt.

Familjen Vegelius, bestående av pappa Hilding och mamma Elsa samt syskonen Inger och Jan, kom att bo i Dals-Rostock. Margareta gick i skola där och fortsatte sen i realskolan i Mellerud. Gymnasietiden tillbringades i Göteborg, där hon tog studenten. Därefter flyttade hon till Lund, gick på Seminariet där och utbildade sig till folkskollärare samt tog kantorsexamen.

I Lund träffade hon sin livskamrat Halfdan Hartmann. De gifte sig 1955 och flyttade till Trollhättan, där första dottern Eva föddes. Halfdan var läkare, och familjen flyttade vidare till Borås, där ännu en dotter, Ia, föddes. Familjen kom till Uddevalla 1965, och kom sen att bo kvar där. Margareta var lärare på Norrskolan, där många vittnar om hennes engagemang och kunskap.

Margareta var en stor estet. Hon studerade konsthistoria, hade ett stort musikintresse, sjöng, ledde kör och ackompanjerade. Hon var även en skicklig konstnär.

Genom hela livet hade Margareta ett stort intresse för sin hembygd, Steneby och Dalsland. Hon var engagerad i Håbolsläktföreningen, som hennes bror Jan startade, men även i Bågenholm- Håbolsläkten. I Jan Vegelius bok *Visor på Dal*, en riktig visskatt, har hon tonsatt många visor. Ett fint exempel är J.E. Nordendahls "Vackra Lena", som handlade om hennes mormors mormor.

Efter Jans bortgång var hon ordförande, i Dalvisans vänner, som hade konserter och årligen delade ut ett musikstipendium.

Efter ett rikt liv avled Margareta den 11 december 2021.

Vi minns henne som en varm, inspirerande och färgstark medmänniska, som med sitt positiva sätt alltid spred en glans över tillvaron.

För kusiner och kusinbarn genom

Elisabeth Hansson

Bitti Ingemansson

Anna Sara Perslow

Årsredogörelse för 2020 och 2021

Årsredogörelsen omfattar tiden från årsmötet 2020 till juni 2022. Den ekonomiska redogörelsen omfattar kalenderåren 2020 och 2021.

Släktdagen fick på grund av pandemin ställas in denna gång. Vi genomfördes dock ett digitalt årsmöte via zoom den 15 augusti. 16 personer deltog i mötet.

Årsmöte på zoom

På årsmötet fattades beslut att enligt valberedningens förslag godkänna nuvarande funktionärer i styrelsen. På förslag beslutades även att godkännande av resultat- och balansräkning ska införas som egen punkt på dagordningen till nästa årsmöte. Det informerades om att medlemsantalet ökar, inte minst tack vare Facebooksidan. Information gavs vidare om att föreningen fått en ny hemsida och att Swish är anskaffat, vilket underlättar betalningen av medlemsavgifter. Olof Bågenholm föreslog att nya medlemmar om möjligt ska markera var i släktrådet de hör hemma och att allt material som förefinns i digital form ska läggas på hemsidan.

Medlemmar

Medlemstalet fortsätter således att utvecklas positivt, inte minst har alltså vår Facebooksida fångat upp nya medlemmar. Antalet uppgår nu till 230.

Släktmedlem som avlidit

Margareta Hartman 1931-08-20 - 2021-12-11

Föreningens Facebookgrupp och hemsida

Facebooksidan (Föreningen Bågenholm-Håbolsslåkten) har skapat ett sätt för många släktingar att hitta vår förening. Bidrag mottages tacksamt till denna.

Vi har under året skapat en ny hemsida (<http://www.bagenholm-habol.se/>). Denna kommer att lättare kunna uppdateras. Via hemsidan kan alla ta del av tidigare släkträffar och fakta om föreningen.

Styrelsen

Styrelsen arbetar efter ett "årshjul" och har under perioden haft fyra möten, förutom kontakt via mail och telefon. Dessa möten hålls numera via zoom. Vid mötena har bland annat följande avhandlats:

Mellanårsaktiviteter

Vi beslutade att tills vidare avvakta med mellanårsaktiviteter och istället erbjuda fler aktiviteter i anslutning till årsmötet. Ett utökat program med utflykt eller måltid dagen/kvällen innan eller efter årsmötet kan komma fler medlemmar till del.

Arkivskåp

Nyckel till skåpet finns tills vidare hos Ebba von Krogh.

I skåpet återfinns en pärm med förteckning över skåpets innehåll samt liggare med noteringar från besökare.

Arbetsgrupper

Inom styrelsen har en arbetsgrupp bildats som ser över hur tidigare skriftligt material (t ex årsskrifter) kan digitaliseras samt en som ska se över hur vi kan förtydliga mål och syfte med föreningen för att öka attraktionskraften för medlemskap.

Styrelsen har sedan släktmötet 2020 haft följande sammansättning:

Christina Ahlström, ordf	Kaptensgatan 7, 185 32 Vaxholm	tel. 0763 456 542
Folke Erlandsson, vice ordf.	Ringvägen 17, 453 34 Lysekil	Tel. 070 593 64 94, 0523 13153
Olof Malmberg, kassör	Sädesbingen 33, 461 61 Trollhättan	tel.070 823 65 07
Margareta Slavik, sekreterare	Box 130, 311 06 Heberg	tel. 072 981 51 17
Ann-Cathrine Erlandsson, ledamot	Föreningsgatan 6D 461 30 Trollhättan	tel 0708 232198
Anna-Sara Perslow, ledamot	Birkagatan 25 416 56 Göteborg	tel. 070 9568600
Elisabeth Jonsson, ledamot	Stora Havden 20, 660 10 Dals-Långed	tel. 073 374 92 59, 0531 33041

Styrelsesuppleanter/ersättare: Cecilia Bågenholm, Cecilia Englund, Gunnel Holm, Ylva Kadin

Vid släktmötet 2020 valdes som:

Revisorer: Ordinarie: Anders Nilsson och Lena Jansson.

Ersättare: Catarina Amundsen och Mikael von Zweigbergk

Valberedning: Ebba von Krogh, sammankallande och Ulla Eriksson-Zetterkvist samt som ersättare Eva Eriksson.

Släktlagskommitté: Ylva Kadin är sammankallande.

Ansvarig för hemsidan och Facebook är Anna-Sara Perslow.

Redaktionskommitté för årsskriften är Gunnel Holm (redaktör), Christina Ahlström, Olof Bågenholm och Henrik Janson.

Ekonomi

Nedan redovisas föreningens ekonomiska situation sammantaget för kalenderåren 2020-2021.

De viktigaste Inkomsterna:	
Medlemsavgifter	21 140:-
Värdeökning räntefond	347:-
Gåvor till fonderna	1 005:-
Försäljning av släktböcker och register.	1 200:-
Portoersättningar vid släktboks försäljning	415:-
Summa	24 107:-

De viktigaste utgifterna:	
Kontorskostnader	8 226:-
Hemsida	3 280:-
Årsskrift	3 080:-
Omkostnader släkthemöte	0:-
Uppvaktningar m m	0:-
Summa	14 586:-

Den 31/12 2021 var de bokförda tillgångarna :

Kassa, plusgiro och bankmedel	25 231:-
Fonden för Gäserudstugans underhåll	26 094:-
Släktfonden	32 307:-
Summa	83 632:-
Skulder	0:-

Den 31/12 2021 var det bokförda lagervärdet av Ivan Löfgrens släktbok Bågenholm-Håbolssläkten samt registret till denna bok utarbetat av Bertil Staland: 31 148:-.

Medlemsavgifter

Medlemsavgifter har fortsatt att komma in på ett bra sätt, vilket styrelsen är tacksam för. Om du vet med dig att du missat att betala ber vi dig att kontrollera i gömman för obetalda räkningar, så slipper vi besväret med påminnelser.

Tack ! till alla Ni som ger frivilliga gåvor till föreningens fonder. Vi vill påminna om möjligheten att *ge ett medlemskap som introduktion till barn eller barnbarn som ännu inte fått upp ögonen för föreningen.*

Angiv vilken fond Du önskar stödja, *Fonden för Gäserudstugans underhåll* - eller *Släktfonden*.

Föreningens **Plusgiro** är: 38 80 35 - 8

Ivan Löfgrens släktbok Bågenholm-Håbolssläkten med register utarbetat av Bertil Staland kan erhållas till ett pris av ca 400:- inkl. porto (portokostnaden kan variera).

Kontakta föreningens ordförande.

Med släkthälsningar, juni 2022

STYRELSEN